

Een voltooid leven: J.W.C. van Campen, 1899-1993

In 1929 arriveerde mr. J.W.C. van Campen in Utrecht als "chartermeester", d.w.z. tweede academische archiefambtenaar bij het "Oud-archief en de verzamelingen der gemeente". Als een jurist van opleiding, een archivaris van beroep en een historicus in zijn hart werd hij de opvolger van de lijn, die de energieke Muller en de nauwgezette Schuylenburg hadden uitgezet. Het waren tijden die moeilijk bleken te zijn door de wereldwijde economische crisis en de daarmee samenhangende bezuinigingen, op de voet gevolgd door de tweede wereldoorlog. Historische belangstelling bestond niet: "History is bunk" had Ford gezegd en een gemeentelijk bezuinigingsfanaat herhaalde dat archief en geschiedbeoefening als onzin opgeruimd moesten worden. Na de magere tijden van de jaren dertig kwam de ongewenste "sibbelarij" van de nazistische familieonderzoekers die de genealogie voor lange jaren een slechte roep bezorgden.

Met taai volharding heeft Van Campen het ondergrondse archivalische werk omgezet in bovengrondse resultaten: de verbetering van de behuizing en het beheer van de archieven, het onderhoud en de aanvulling van de documentaire prenten- en fotoverzamelingen, die vanuit de Mulleriaanse opzet werden voortgezet als nog omvangrijker collecties. Zo bezitten wij nu de "Verdwenen stadsgezichten", die hij voor het nageslacht liet vastleggen.

In 1941 werd hij gemeentearchivaris, de eerste echte stadsarchivaris: zijn voorgangers waren immers ook museumdirecteuren. Tot 1964 kon hij zich geheel wijden aan de archieven. Aanvullingen kwamen er niet: de propvolle ruimten aan de Drift, de naoorlogse geldschaarste en het voortdurende gebrek aan historische belangstelling, dat eerst in de jaren zestig omgezet werd in een vloedgolf van hartstocht voor het verleden, remden alle pogingen tot verbetering af.

De hoge kwaliteit van de archivalische en historische productie van de jaren tussen 1930 en 1960 stonden in stralende tegenstelling tot de kwantitatieve situatie: geen groot publiek maar een klein gezelschap van fijnproevers vulde een schatkamer met geschriften, die hun waarde nooit verloren hebben. Gesteund door het stadsbestuur en door een bescheiden, maar gewichtige kring van Utrechtse belangstellenden, kon Van Campen zijn bijdragen leveren aan deze inbreng in een aantal inventarissen, een tweetal bronnenpublicaties, één boek en negen en tachtig artikelen.

Zijn werk was sterk bepaald door de omstandigheden, waarbinnen hij geplaatst was en die hij met groot voordeel benut heeft. Muller en Schuylenburg hadden alle archiefbestanden geïnventariseerd en hem alleen een drietal kleine archieven overgelaten, die hij op de hem eigen, precieze wijze ordende. Als bronnenpublicatie gaf hij in 1932 uit de processtukken over Adriaen de Wael van Vronesteijn, die voor en na 1566 als lid van het protest der edelen tegen koning Philips II een belangrijke rol gespeeld had. In 1949 schreef hij een magistraal opstel "Hagepreken en beeldenstorm" met deze uitgave als centrale bron. Een goudmijn leverde hij in 1940 in de "Notae quotidianae", de aantekeningen van de nieuwsgierige en veelzijdige 16e eeuwse geleerde Aernout van Buchell.

Van zijn hand is één boek verschenen: in 1947 het reëlas van 175 jaar geschiedenis van het hem zo dierbare ge-

nootschap Kunstliefde. Een breed opgezette geschiedenis van de stad Utrecht, die voorbarig door uitgeverij Het Spectrum was aangekondigd is, helaas, blijven steken in de beginfase van de Karolingische tijden.

Hoofdmoot van zijn publikaties zijn de 89 artikelen, die handelen over alle denkbare onderwerpen en alle perioden van de Utrechtse stadsgeschiedenis. Stuk voor stuk is elke bijdrage verzorgd en met een uitnemend stijlgevoel uit zijn pen gekomen. De bouwstenen voor de beoogde stadsgeschiedenis zijn in deze vorm aan de lezer niet onthouden. Als voorbeeld van de rijkdom van bijdragen wil ik de lezer aanbevelen het artikel over de Utrechtse Jeruzalembroederschap, verschenen in het Jaarboekje Oud-Utrecht van 1935. Het is een harmonische mengeling van minutieus bronnenonderzoek en een presentatie van de tijd van de geportretteerde 16e eeuwse personages en dat alles in een verzorgde, geestige en pakkende stijl.

Zijn twee grote liefdes, de archiefdienst en de vereniging Oud-Utrecht eerde hij met twee tentoonstellingen: over de Utrechtse archieven uit 1953 en over 40 jaar Oud-Utrecht in 1963.

Van de vereniging Oud-Utrecht was hij één van de inspirerende en geïnspireerde krachten, samen met de beide andere ereleden uit zijn tijd Bardet en Stooker. Hij leverde veel werk, wat in het openbaar uitkwam in een loopbaan als secretaris en als redacteur van zowel het Jaarboekje als het Maandblad.

Na zijn pensioenering in 1964 is hij volgens zijn voornemens blijven publiceren om de vele vragen, die hij ontdekte, ook te beantwoorden. Een mens met een grootse levensstijl, met een diep gevoel voor kunst, een grote gave voor geschiedbeoefening, een nauwgezet verzamelaar van archiefstukken, tekeningen, prenten en foto's en bovenal een gelovig mens en een warmbloedig idealist. Hij heeft een onuitwisbaar stempel gezet op de lange periode van zijn leven en hij heeft voor de toekomst waardevol materiaal nagelaten aan het nageslacht.

J.E.A.L. Struick

Oud-gemeentearchivaris mr. J.W.C. van Campen (rechts) in gesprek met zijn ambtsopvolger dr. J.E.A.L. Struick tijdens de opening van de tentoonstelling "De stad ten baat" op 12 oktober 1979. Foto: GAU Hist. Atlas V 79.10.12.7.